

KOVÁCS LÁSZLÓ

EGY ÉLET A KATEDRÁN A KATEDRÁVAL

molással, jóvátétellel vagy bosszúval. Az egyetlen út a megbékélés, amelyre a kommunális és az akadémiai életben több siker mutatkozik, mint politikai tekintetben. Egy történelmi bizottság rendszeresen ülésezik, hogy a múlt legkritikusabb pontjait górcső alá vegye.

A szlovákiai magyarság egyik legfájdóbb sérelme a kitelepítések kapcsán, hogy senki sem szólalt fel a kitelepítések végrehajtása és az üldözöttség ellen cseh vagy szlovák oldalról, mikor ezek az események megtörténtek. A civilkurázi azóta is elmarad Európa nyugati felétől, ezért az osztálytermekben a kitelepítések példáját is fel lehet hozni, hiszen ha már a kezdetekkor védekezünk az önkényes, autoriter hatalmi eszközök ellen, akkor több esély van az igazi jogfosztást elkerülni. Lubomír Ďurovič nyelvész szerint a kitelepítések „a mi politikai kudarcunk, és nagy terhet jelent, hogy nem ismertük el sem a kommunizmus ideje alatt, sem napjainban.” A mai napig is csak kevés emberről van szó, aki szlovák félről foglalkozik ezzel a kérdéssel. A megbékéléshez pedig mindkét (vagy mind a négy, ha a csehek és a németeket is hozzáadjuk) félre szükség lenne.

A kitelepítések idején a politikai elit eldöntötte, hogy az egyes ideológiák, nemzetiségek nem férhetnek meg egymás mellett, csakis egymás ellenében létezhetnek. A közép-európai nemzetek kirekesztő, zárt természete nem változott, sőt az elmúlt időszakban inkább jobban visszatértünk ehhez a „törzsi” logikához (vagyunk „mi” és vannak „ők”). Ez a megosztottság sosem látott szakadékokhoz vezet nemcsak a nemzetiségek közt, de még azokon belül is. Az eredmény az, hogy nem halljuk, amit a másik mond, csak a magunkét hajtogatjuk. A meg nem értésnek félelem, démonizálás és áthidalhatatlan megosztottság a vége mindig.

Nekünk, oktatóknak, az a felelősségünk, hogy a jövő generációjával megértessük, a sebek begyógyításának elkezdéséhez elsősorban megértésre és együttérzésre van szükség, különben sosem kerülünk ki a gödör aljáról. Hiszen a vélt sérelmeink története nem a Jó és a Rossz harca, itt csak néhány zsarnok által megtévesztett ember van – és főként sok áldozat. De legtöbbször mindkettő egyszerre. Állandó harc helyett inkább gyakorlatias módon egy olyan jogállami és demokratikus klímát kell létrehozni, ahol a polgároknak az igazságérzete helyreáll, akkor is, ha nem vájkálunk vég nélkül a történelemben. Történelemmel való elszámolás ugyanis nem létezik. A jövő nem elégtétellel vagy bosszúval nyerhető meg, hanem csak a megbékélésen keresztül.

Én mindig tanító szerettem volna lenni. S az is lettem, egész életemben tanítottam – akár iskolai katedrán álltam, akár egy művelődési ház színpadán, akár egy presszó pultjánál. Mikor volt osztálytársam, Szilvássy József pár évvel ezelőtt egy interjút készített velem, leírta egy emléket is erről az én tanítóságomról: „Máig élénken emlékszem arra a napra, amikor 1963 szeptemberében felkeresett bennünket a pozsonyi közrádió egyik riportere, s arról érdeklődött, miért éppen ide jelentkeztünk, s mik a terveink. Kovács László azonnal válaszolt: Én néptanító szeretnék lenni!”

S ez az én pedagógiai pályám úgy alakult, hogy a Komenský Egyetemen 1968-ban szerzett magyar–történelem szakos tanári diplomámmal tanítottam szinte minden iskolafokozaton: a Pedagógiai Fakultásnak nevezett tanító- és tanárképző főiskolán, Nyitrán; rövid ideig a Mezőgazdasági Szakközépiskolában, Dunaszerdahelyen; ugyancsak rövid ideig a Nagyszarvai Alapiskolában, s a leghosszabb ideig alma materemben, a somorjai, ma Madách Imre Magyar Tannyelvű Gimnáziumban, egészen nyugdíjba vonulásomig. Közben két szemeszternyi időt a Komenský Egyetem Magyar Tanszékén is. A katedra iránt mindig elkötelezett voltam, akkor is, amikor rövid ideig nem taníthattam, s a Csallóközi Múzeum munkatársaként tudományos ismeretterjesztő előadásokat tartottam szűkebb és tágabb pátriámban.

A tanítás mellett azonban kezdettől fogva érdekelt a nevelés-oktatás elmélete, módszertana, elsősorban szakmódszertana. Az oktató munkámmal párhuzamosan ilyen irányú tevékenységet is kifejtettem, már nyitrai főiskolai tanárként rendszeresen publikáltam az akkor létező egyetlen pedagógiai jellegű lapban, a Szocialista Nevelésben. Ilyen irányú munkámban jelentős változás állt be 1989 után. Gyakorló pedagógusként egyik alapító tagja lehettem a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetségének. Máig ható nagyszerű élményem volt az 1990. január 13-i alakuló ülés hangulata. Az ilyen munka, a különféle szervezési feladatok akkor lekötötték szinte minden erőmet és időmet.

Ekkortól kezdődően bekapcsolódtam minden olyan szerveződésbe, melynek célja közvetve vagy közvetlenül iskoláink s a bennük folyó pedagógiai munka megújítása volt. Ilyenfajta tevékenység kezdett szerveződni Hodossy Gyula körül Dunaszerdahelyen. Ennek a pótolhatatlan igyekezetnek az eredményeként jött létre a két legfontosabb, máig létező és hatékony intézmény, a Katedra Társaság és a Katedra folyóirat. Mindkettő munkájában kezdettől fogva részt vettem, ha nem is egyforma intenzitással.

A folyóirat profiljának kialakításában, szerkesztői munkájában elévülhetetlen érdemei voltak Kulcsár Ferencnek, akiről én a legalaposabb és legtisztességesebb szerkesztőnek ismertem meg. Lehet, hogy nem ez az írás a legalkalmasabb ennek elmondására, én azonban úgy érzem, hogy ezt el kellett mondanom. Hosszabb ideig a szerkesztőbizottság tagja is voltam, ezért ez nekem nem csak meggyőződésem, de személyes tapasztalatom is. A 90-es évek óta a lap több mindenben változott, grafikai köntösében is többször megújult. Nagyon szerencsés, hogy a Katedra-versenyek szervezését és lebonyolítását is felvállalta, mert ez, úgy érzem, a lap szakmai presztízsének is csak használt.

A Katedra 25 éve alatt a katedrán álló szlovákiai magyar pedagógusoknak igazi fórumává vált, szakmai fejlődésüknek igazi szellemi műhelye lett. Biztonsággal állítható, hogy általa – ha lassan is – az anyanyelvű és anyanyelvi oktatásunk korszerűsödött, hatékonyabbá vált. Ezért érdemelnek köszönetet a szlovákiai magyarok teljes közösségétől a lap alapítói, fenntartói és munkatársai egyaránt.